

RABHADH

Ní mór duit an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2015

**STAIR – GNÁTHLEIBHÉAL
(180 MARC)**

DÉ CÉADAOIN, 10 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 – 3.30

STAMPA AN IONAIÐ

SCRÚDUIMHIR

FREAGAIR GACH CEIST 1, 2, 3 AGUS 4.

FREAGAIR 1, 2 AGUS 3 SNA SPÁSANNA ATÁ ANN
CHUIGE SIN AR AN SCRÚDPHÁIPÉAR.

FREAGAIR CEIST 4 I DO FHREAGARLEABHAR.

CUIR AN PÁIPÉAR SEO ISTEACH LE DO FHREAGARLEABHAR

1. PICTIÚIR
(35 marc)

Déan staidéar ar na pictiúir, **A, B, C1 agus C2**, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **PICTIÚR A**

*Taispeánann **Pictiúr A** caisleán a tógadh le hais chósta Shasana.*

- (i) Tabhair cúis **amháin** ar tógadh an caisleán seo le hais na farraige, dar leat.

.....
..... (3)

- (ii) Cén fáth ar tógadh ballaí timpeall an chaisleáin?

.....
..... (3)

- (iii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ó na Meánaoiseanna agus mínigh an téarma a roghnaíonn tú:

Droichead tógála

Móta

Léigear

.....
..... (4)

(b) **PICTIÚR B**

*Taispeánann **Pictiúr B** radharc ó chathair na Gaillimhe in 1901.*

- (i) Níl bróga á gcaitheamh ag na páistí san fhótagraf seo. Cad a insíonn sé seo dúinn fúthu?

.....
..... (3)

- (ii) Tabhair giota **amháin** eolais faoi na tithe san fhótagraf.

.....
..... (4)

- (iii) Seachas fótagraif, tabhair foinse **amháin** eolais a d'fhéadfadh staraithe a úsáid chun foghlaim faoi shaol páistí sa bhliain 1901.

.....
..... (4)

(c)

PICTIÚIR C1 agus C2

Taispeánann pictiúir C1 agus C2 dhá mhonarcha Éireannacha thart ar an mbliain 1900.

(i) Tabhair giota **amháin** eolais faoin monarcha i bpictiúr C1.

.....
..... (3)

(ii) Conas atá a fhios againn, ón bhfótagraf, go raibh éadaí á ndéanamh sa mhonarcha i bpictiúr C2? Tabhair giota **amháin** fianaise.

.....
..... (3)

(iii) Tabhair giota **amháin** eolais faoi na hoibrithe i bpictiúr C2.

.....
.....
..... (4)

(iv) Ainmnigh ceannaire tábhachtach **amháin** polaitíochta in Éirinn san fhichiú haois.

NÓ

Luaigh athrú tábhachtach **amháin** i saol na hoibre in Éirinn san fhichiú haois.

.....
.....
..... (4)

2. DOICIMÉID
(35 marc)

Déan staidéar ar na doiciméid, **1, 2a agus 2b**, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) Doiciméad 1

Cuntas ar “An Áirc Bheag” agus mar a tógadh í.

(i) Cén daonra a bhí i bparóiste Charraig an Chabhaltaigh?
..... (2)

(ii) Cén t-ainm a bhí ar an sagart a cuireadh chuig an gceantar?
..... (3)

(iii) Cén fáth nach raibh aon séipéal sa cheantar?
.....
..... (3)

(iv) Cén t-ainm a bhí ar an siúinéir a thóg an “Áirc”?
..... (3)

(v) Cá raibh an trá ar tugadh an “Áirc” chuici?
..... (3)

(vi) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ón staidéar ar an stair agus ar an tseandálaíocht agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:

Músaem

Foinse thánaisteach

Déantáin

.....
.....
..... (4)

(b) Doiciméid 2a agus 2b

Beirt bhan ag cur síos ar a n-eispéiris le Cumann Lúthchleas Gael.

- (i) Cén aois a bhí ag an mbean atá ag caint i ndoiciméad 2a nuair a thosaigh peil na mban i nGaillimh?

.....(2)

- (ii) Cén fáth ar roghnaigh an bhean atá ag caint i ndoiciméad 2a imirt le Cathair Loistreáin?

..... (2)

- (iii) Cá bhfaca an bhean atá ag caint i ndoiciméad 2a an cluiche ar an teilifís?

..... (3)

- (iv) I ndoiciméad 2b, cén fáth nach ndeachaigh a hathair ach chun na buachaillí a fheiceáil ag imirt?

.....

..... (3)

- (v) I ndoiciméad 2b, cén fáth ar thosaigh a hathair ag cur suime i spórt a iníne?

.....

..... (3)

- (vi) Luaigh bealach **amháin** inar athraigh saol na tuaithe in Éirinn san fhichiú haois.

NÓ

Luaigh bealach **amháin** inar fheabhsaigh rialtas Éireannach saol na ngnáthdhaoine san fhichiú haois.

.....

..... (4)

[Thall

3. CEISTEANNA GEARRFHREAGRA
(60 marc)

Freagair **DEICH** gcinn de na ceisteanna seo a leanas. Is fiú 6 mharc gach ceist.

- (i) Cad a chiallaíonn na litreacha **R.Ch.** sa bhliain 178 R.Ch?
..... (6)
- (ii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo ón saol in Éirinn anallód agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:
Dolmain   *Breochloch*   *Fiagaithe cnuasaitheoirí*
.....
..... (6)
- (iii) Ainmnigh sibhialtacht ársa ó **lasmuigh** d'Éirinn agus tabhair fíric **amháin** faoi thithe, reiligiún nó nósanna adhlactha sa tsibhialtacht sin.
Sibhialtacht: ..... Fíric: .....
..... (6)
- (iv) Ainmnigh saothar ealaíne **amháin** ó mhainistir ó ré na Luath-Chríostaíochta in Éirinn.
..... (6)
- (v) Ainmnigh naomh **amháin** ó ré na Luath-Chríostaíochta in Éirinn agus suíomh **amháin** a raibh baint aige/aici leis.
Naomh: .....
Suíomh: .....(6)
- (vi) Cad ba ridire ann sna Meánaoiseanna?
..... (6)
- (vii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ó na Meánaoiseanna agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:
Giurnálaí   *Normannaigh*   *Giústáil*
.....
..... (6)
- (viii) Tabhair cúis **amháin** a raibh an saol dainséarach i mbaile mór sna Meánaoiseanna.
..... (6)
- (ix) Cén fáth a raibh spíosraí chomh tábhachtach sin sna Meánaoiseanna?
.....
..... (6)
- (x) Tabhair cúis **amháin** ar ceapadh go raibh taisteal farraige dainséarach sna Meánaoiseanna.
.....
..... (6)

(xi) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo thíos ó Aois na Taiscéalaíochta agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:

Compás

Carbhal

Astraláib

.....
..... (6)

(xii) Ainmnigh fadhb **amháin** san Eaglais Chaitliceach thart ar an mbliain 1500.

..... (6)

(xiii) Ainmnigh leasaitheoir reiligiúnach **amháin** ón Reifirméisean agus an chathair/tír a raibh baint aige léi.

Leasaitheoir:..... Cathair/Tír: ..... (6)

(xiv) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas faoi Éirinn agus an Bhreatain c. 1500-1660 agus tabhair fíric **amháin** faoin téarma a roghnaigh tú:

An Pháil

An Armáid

Gealltóirí

.....
..... (6)

(xv) Ainmnigh limistéar **amháin** in Éirinn inar cuireadh plandáil i gcrích idir c. 1550-1660 agus an rialtóir a chuir i gcrích í.

Plandáil: ..... Rialtóir: ..... (6)

(xvi) Mínigh slí **amháin** inar athraigh Éire de bharr na bplandálacha.

.....
..... (6)

(xvii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ón Réabhlóid Talmhaíochta agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:

Síoladóir

Uainíocht na mBarr

Pórú Roghnaitheach

.....
..... (6)

(xviii) Tabhair cúis **amháin** ar thosaigh an Réabhlóid Thionsclaíoch sa Bhreatain.

..... (6)

(xix) Tabhair cúis **amháin** a raibh an saol i gcathracha na Breataine míthaitneamhach thart ar an mbliain 1850.

.....
..... (6)

(xx) Mínigh an chúis ar féidir go mbeadh an t-eolas i bhfoinse staire mícheart uaireanta.

.....
..... (6)

[Thall

4. PEARSANA SA STAIR (50 marc)
--

Freagair A agus B

A. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Seandálaí i mbun oibre.**

LEIDEANNA:	* Láithreán á roghnú	* Na huirlisí a úsáidtear
	* Deacrachtaí ar an láithreán	* Dátaí a chur le rudaí a frítheadh

(25)

(ii) **Duine a chónaigh in Éirinn le linn Thréimhse na gCeilteach.**

LEIDEANNA:	* Tithíocht	* Siamsaíocht
	* Reiligiún	* Cultúr

(25)

(iii) **Ealaíontóir a ainmníonn tú ó Ré na hAthbheochana.**

LEIDEANNA:	* Luathbhlianta	* Saothair ealaíne
	* Oilíúint	* Blianta deireanacha saoil

(25)

AGUS

B. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Ceannaire réabhlóideach a ainmníonn tú (i Meiriceá nó sa Fhrainc nó in Éirinn) le linn Thréimhse na Réabhlóidí, 1770-1815.**

LEIDEANNA:	* Luathshaol	* Tuairimí
	* Príomhimeachtaí na réabhlóide	* Torthaí na réabhlóide

(25)

(ii) **Duine a chónaigh in Éirinn le linn an Ghorta Mhóir (1845-1851).**

LEIDEANNA:	* Conas a bhí an saol ag an am	* An chúis nach raibh bia ag daoine
	* Iarrachtaí chun cabhrú le daoine bochta	* Torthaí an Ghorta

(25)

(iii) **Ceannaire tábhachtach polaitíochta ó lasmuigh d'Éirinn sa tréimhse 1920-1985.**

LEIDEANNA:	* Luathshaol	* Tuairimí
	* Príomhéachtaí	* Torthaí a c(h)uid oibre

(25)